

DE 1891/7

(401)

ADÁR HÓNAP TIZENÖTÖDIKE.

EGYHÁZI BESZÉD.

IRTA

s 1891. MÁRCZIUS 15-én A DEBRECZENI NAGY-
TEMPLOMBAN ELMONDOTTA

KISS FERENCZ

DEBRECZENI EV. REFORM. SEGÉD-LELKÉSZ.

Ára 10 kr.

2684

PETERFIA

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A „DEBRECZENI ELLENŐR“ KÖNYVNYOMD.
1891. — 362.

E 160/7

Alapige : Eszter IX. 20—21.

„Megirá Marđókeus e dolgokat, és leveleket küldé minden zsidóknak, kik Asyérus királynak minden tartományiban vagy közel, vagy távol valának, parancsolván nekik, hogy az *Adár hónap tizenötödikét esztendőnkint megtartandák.*“

Elandalogni a multak ködbevesző távol térein ; kegyelettel ujitni fel nagy alakok, nagy események pihenő emlékét ; föllekessedni, lánggra gyuladni százados hatásu merész tettek gondolatára ; reményt, meggyőződést meríteni a multból, hogy van bennünk „élni hit, jog és erő“ : ez a jelentősége és jogosultsága az ugynevezett kegyeleti vagy emlékünnepeknek.

A családtagok, jó barátok elhunyt kedveseiknek, társulatok, intézetek alapítóinak, a tudomány, művészet fölkentjei hires társaiknak, hálás szívü utódok elköltözött elődeiknek, a haza hü gyerme-

kei a haza atyjainak, az egyház szolgái a hit bajnokinak sirjaihoz el-elzarándokolnak, — hogy föltépjék a bemohosult hantokról a „feledésnek tüske-bokrait“ s behintsék azt a hála, a kegyelet illatos virágaival, beültessék az emlékezet szelid nefelejtseivel.

Az állat elfelejt, az ember megemlékezik ! Sőt az emlékezetnek Krisztusunk *isteni jogot* adott, midőn utolsó vacsorája alkalmával szivökre kötée, hogy „ezt cselekedjék az ő *emlékezetére!*“ S hol a léha utód, hol a gyáva kor, mely vakmerő lábbal tapodna az emlékezet e szent parancsán ; mely megtagadná a pusztá megemlékezést Attól, ki vagyont, nyugalmat, vért, éltet áldozott, — nem magáért, nem is csak koráért, hanem egy szebb jövődóért ? !

Isteni Megváltónk e mindeneknek felette álló szent emlékünnepeénél kisebb jelentőségű ugyan az a nap, melyet a felolvasott helyen Mardókeus szintén mind végig fenálló ünnepként rendel el nemzete fiainál : de e nap megünneplését is olyan nemes és szent eszmék indokolják, melyek méltóvá teszik e napot arra, hogy annak, az ahoz fűződő eseményeknek s az abból vonható tanulságoknak fejtegetésével szenteljük meg az igehirdetés emez óráját.

Adár hónap a zsidóknak tizenkettedik hónapja, s minthogy ők az évszámlálást tavasszal kezdték, összeesik a mi márcziusunkkal. E hónap 15-ikét parancsolja Mardókeus esztendőnként megtartani, mert e nap a zsidó nép történetében egyfelől Istennek nemzetszabadító gondviselését, másfelől a népnek a haza megtartása iránti felbuzdulását jelzi.

Lássuk azért

Adár hó tizenötödikét,

I-szor, mint a nemzetek életében nyilvánuló isteni gondviselésnek, s

II-szor, mint hazaszeretetnek ünnepét !

I.

Szomoru idők jöttek Izráel népére. Az ország köröskörül romban hever ; jólét, boldogság oda ; a békeség szelid angyala elröpült s a pusztítás vészangyala csatogtatá szilaj szárnyait a boldogtalan nép fölött. Alkotmánya megsemmisítve, nemzeti függetlensége eltörölve, s élete is idegen uralkodók kegyétől, azok ugy tetszésének vagy nem tetszésének hajszáján függve. Lakosainak legnagyobb része fogságban szenved ; nem zeng többé a hegedün vidám dicséretmondás, lehuroltan függ az szomorufüzek ágaira akasztva. A foglyok fájóra nézik szemüket a messzehagyott hazából szálló vándorfelhők fölé s könnyezve ülnek vesztett dicsőség s haldokló remény romjain.

Asvérus 127 tartományában szétszórva busong a választott nép s ennek egyik hü tagja, Mardókeus szomoruan látja, hogy ma holnap több lesz egygyel a földről letörölt nemzetek száma.

De im a reménytelen éjben egy fényes sugár villan fel, egy fényes sugár, mely ott égett egykor a csipkebokorban, ott tündökölt a pusztán előljáró tűzoszlopban, ott ragyogott a Sinai csucsán : a soha nem szunyadó isteni gondviselés fényes sugára ! Eszter, a szép, de szegény, árva zsidóleány királynővé lesz.¹

Mardókeus hamvadó reménye újra felgyul, bizalommal tekint a jövőbe ; látja, érzi, hogy az Ur ismét kezébe vette népe igazát s megmozdította világokat kormányzó vesszejét népe javára.

De az öröm korainak bizonyult, mert a megpróbáltatás még csak most következik el. Hámán ugyanis, az ingatag jellemű király mindenható minisztere, felbőszülve azon, hogy Mardókeus nem hajt előtte térdet, pusztulást, halált esküszik az egész nép fejére. — Sötét lelke vad gyűlöletével fordul a különben is elnyomott zsidók ellen s ravasz uton ráveszi a környezete befolyása alatt álló, gyöngelkü királyt, hogy parancsolja meg az egész nép kiirtását a csecsszopóktól kezdve a vén emberekig.²

Mardókeus megszakgatja ruháit, gyászba öltözik és nagy keserű sirással felkiálta³.
A fejsze a fának gyökerére vettetett⁴.

¹ Eszter II. 17. — ² Eszter III. 8—13. — ³ Eszter IV. 1. — ⁴ Máté III. 10.

Hámán lelke örül, háza előtt faragják már Mardókeus számára az akasztófát, a tartományokban kürtölik már a nép halál-ítéletét, a vészmadarak gyülekeznek már a készülődő vérfördőre : csak a nap jöjjön el, Adár hónap tizenharmadika, a mikorra van kitűzve a nagy népgyilkolás.¹

De Hámán egyet kihagyott a számításból. Elfeledte, hogy „van Biró a felhők felett, áll a villámos ég !“ ; nem vette észébe, hogy a hatalmas Isten karja nem rövidült még meg a gonoszok lesujtására s az igazak megtartására ; elbizakodott lelke nem gondolt arra, hogy a földi trónnál, melyet oly magasnak tartott, hova nem hallik a jajnak szava, van még egy magasabb trón is, hova elhat a titkos sóhaj is, meghallatszik a kebelhánykódás, a fájó szivverés, hol igazság uralg s a népek élete felett a gondviselés örökdik.

. Eljött Adár hónap tizenharmadika, de eljött az Ur is ! Nézzétek, az akasztófán Hámán függ, az utczákon a Hámán fiai feküsznek vérükben, a tartományokban a Hámán bérenczei koncztatnak fel s a győzelmi dal a halálra szánt nép ajkain zendül fel : „*Áldjátok*

¹ Eszter III. 13.

*az Urat, mivelhogy az Izráelen esett boszút megállotta . . . ! Halljátok meg királyok és fűleitekbe vegyétek fejedelmek . . . ! A mennyekből harczoltak mi mellettünk, a csillagok az ő helyekből harczoltak ő ellenek !*¹

„*Megirá pedig Mardókeus e dolgokat, és leveleket küldö minden zsidóknak, . . . parancsolván, hogy az Adár hónap tizenötödikét esztendőnként megtartanak.*“ Tizenötödikét igen, mert tizenharmadikán és tizennegyedikén az ádáz tusa folyt, Mardókeus pedig oly napot akart nemzeti ünneppé magasztosítani, melynek emlékéhez ne vér és öldöklés, hanem szabadulás, öröm és lelkesedés fűződjék s ez Adár hó tizenötödike, mely napon *megnyugvának és tevék azt lakadalom és vigasság napjává.*² E naphoz tehát az isteni gondviselésnek emléke van kötve, a mint az a zsidó nép életében ez alkalommal is ily megragadóan nyilvánult.

Lapozzatok atyámfiak a népek s közelebbről nemzetünk történetének könyvében, bizonyosan találtok mindegyikben eseményeket, melyek e most elmondotthoz oly csodálatosan hasonlítanak ; megtaláljátok a nemzetek élete ellen esküvő Hámánokat,

¹ Birák V. 2, 3, 20. — ² Eszter IX. 18.

a nemzetszabadító Mardókeusokat s mindenek felett megtaláljátok az isteni gondviselést, mely nem szunyad soha, de ébren örködik a népek boldogsága felett, mely megdördül, ha zsarnoki kény vagy bőszen szenvedély dul ártatlan népek ellen s védőleg, biztatólag ragyog azokra, kik igaztalanul elnyomott véreik szabadítására övezik fel magukat. S ha ily eseményekről megemlékeztek, ne feledjétek soha, hogy Isten volt az, a ki alkalmat adott, megsegített, megszabadított, megtartott s szivetek első érzése a hála legyen Az iránt, ki, ha az emberek gonoszt gondoltak is ellenünk, de Ő gondolta azt jóra fordítani. *jaajzei.*

(Igen, Uram, a te hatalmas karod igazgatja, tartja és védi a népeket és nemzetségeket. Tőled jó az erő, a szabadulás, a megtartatás, a te isteni gondviselésed örködik a nemzetek élete fölött s mint Izráel fiai Adár hónap tizenötödikén, mi is örömmel és vigassággal adunk Néked hálát, hogy Istenünk voltál a viharban, fényben, a harczban, békében s esdve kérünk : maradj a mi Istenünk a jövőben is !)

II.

De nemcsak az isteni gondviselés nyilvánulásának, hanem a nép lelkes honfiúi felbuzdulásának, tehát *hazaszeretetnek* is ünnepe egyuttal Adár hónap tizenötödike.

Mardókeus és Eszter szemei előtt csak egy gondolat, egy vágy, egy czél lebeg: elnyomott honfitársaiknak megszabadítása, a nemzet függetlenségének kivívása, a haza felvirágoztatása. Hogy ők magok boldogok és szerencsések lettek, az nekik nem elég, azzá akarják tenni, annak akarják látni nemzetüket is. Ott lehet Eszternek a királyi pompa, kényelem, az uralkodó kitüntető kegye, gondolatát leső szolgálok serege: a dicséret, szerelem s hódolat hangjánál erősebben zug fülébe honfitársainak sóhaja, s a körötte levők vidám tekintete is csak rab testvérei sápadt arczát juttatja eszébe. „*Óh király,* — ugymond, — *hogy láthatom a nyavalyát, mely következik az én nemzetsé-*

gemre, hogy láthatom, mondom, az én atyámfiaiinak reszedelmeket ?“¹

S a lángoló hazaszeretet győzelmet arat. A király szive megindul s sérelmes rendeletét visszavonva, engedélyt ad a zsidóknak boszut állni gyűlölőiken.² Igen, e nap egyuttal a hazaszeretlem megdicsőülése is, a lelkes honfi és honleány hév buzgalmának magasztos ünnepe !

Óh ! ti, hazátokat égve szerető, a haza boldogságáért mindent áldozni kész s annak boldogsága felett ünnepet szentelő Eszter és Mardókeus, lebegjen előttünk nagy és nemes alakotok s tanuljuk meg töletek szeretni a hazát égőn, lángolón, odaadás-sal, áldozva érte mindent s nem kérve cserébe semmit, csak hogy lehessünk hű fiai és leányai !

Szeressük a hazát békében, munkáljuk annak javát, előmenetelét s félretéve a rut viszályt, pártos egyenetlenséget, vállat vállhoz, kezét kézbe, egyesült erővel épít-sük ennek falait ; terheit szívesen, bajait türelemmel hordozzuk, boldogságát munkás szeretettel szolgáljuk.

S ha jönnének „rosz csillagok“ ; ha ennek békéjét, szabadságát ellenség fenyegetné ; ha a hármás bér cz és négyes folyó térein

¹ Eszter VIII. 6. — ² Eszter VIII. 11—12.

fölzengene Jóél próféta vészkiáltása : *rontsátok el szántóvasaitokat és csináljatok fegyvert azokból*¹ : hol a korcs ivadék, ki vonakodnék azonnal a kibontott zászló alá állni ; ki le ne tépne kebléről jegyest, hitvest, siró gyermeket s első ne lenne ott, hol vér patakzik és a halál arat, de hol a polgárok halálából a nemzet élete, a kiontott vérből a szabadság örökzöld fája vesz tenyészetet ? !

Kényelmet, vagyont, boldogságot, vért, éltet áldozni azért a kis helyért, a hol bölcsőnk rengett, azért a tűzhelyért, mely mellett békés családjunk él, azokért a szűk határokért, melyeken kívül „nincsen számunkra hely“ ; mindent áldozni azért a nyelvért, melyen először szólított meg az anyaszeretet, melyen először rebegtük el az Isten szent nevét, melyen szívünkig hatott az első „szeretlek,“ a hitvestársi „holtomiglan,“ melyen zengik költőink a hazát és szerelmet, hirdetik papjaink az Ur félelmét s a Krisztus evangéliomát ; mindent áldozni azokért a hantokért, melyek porló kedveseink felett domborulnak s majd egykor minket is befedeznek, ezekért az annyi könnyel, annyi vérrel megszentelt drága hantokért : ezt nevezik hazaszeretnek !

¹ Jóél III. 10.

És ne mondja azt senki, hogy ez szük, kicsinyes, önző érzület vagy légbefoszló ábránd, — ez *hazafiúi kötelesség*, ez több, — ez *Istennek tetsző bibliai erény*! Nézzétek a haldokló *Jákóbot*, a mint a halálos ágyon sirva kéri fiát, hogy ne temesse el őt Egyiptomban, a szolgálatnak házában, hanem vigye haza, az ősi hazába s oda tegye atyái sirjába!¹ Még a föld is könnyebb otthon, a honi hantok lágyabban borulnak kihült teteminkre. Nézzétek *Mózes*t, a mint ott állva az Ur előtt, önmagát ajánlja népe bűneiért áldozatul: „*Ha meg nem bocsátod, — úgy mond, — Uram, népemnek bűneit, törölj ki engem a te könyvedből!*“² *Józsua* egyetlen czélja a honalapítás s a birák egyuttal a honmentés magasztos hősei. Nézzétek *Éhudot* a kétélű karddal,³ *Sámgárt* az ökörösztönnel,⁴ *Deborát* „merész ajakát hadi dalnak eresztve“,⁵ *Jáhelt* a kalapácscsal,⁶ *Gedeont* a kürttel,⁷ *Sámsont* az állkapocscsal,⁸ *Dávidot* a parittyával,⁹ *Nehémiást* s buzgó társait egyik kezökben a vakoló kanállal, Jeruzsálemet építve, másik kezökben a karddal, Jeruzsálemet védve.¹⁰ Halljátok a lelkesítő, majd kesergő

¹ I. Móz. XLIX. 29—30. — ² II. Móz. XXXII. 32. — ³ Bir. III. 16. — ⁴ Bir. III. 31. — ⁵ Bir. IV. 6—14. V. — ⁶ Bir. IV. 21. — ⁷ Bir. VII. 18. — ⁸ Bir. XV. 15. — ⁹ I. Sám. XVII. 49. — ¹⁰ Neh. IV. 17.

prófétákat, kik a pusztuló haza romjain sirdogálnak. Nézzétek a *Makkabeusok* kétségbeesett harczát, hogy Izráelt még egyszer szabaddá tegyék. Maga isteni Mesterünk is sirt, mikor Jeruzsálem romlását előre látta,¹ s e könnyekkel *megszentelte a hazaszeretetet!*

Ti anyák, ha fiat szültök, tanítsátok őket lánggal égve „e honért, e honnal s e honnak élni“ ; ti apák, legyetek hasonlók Mardókenshoz, ki az irás szerint *az ő nemzetségének javára igyekezik vala*;² ti fiak és leányok. Isten gondviselésébe vetett törhetlen hittel előre a hon boldogítására !

És Te, Uram !

„Ki szívet alkotál
S belé érzelmeket,
Szeretni lángolón
Hazát és nemzetet ;
Kinek hatalma szab
Törvényeket, határt !
Oh népek Istene !
Áldd meg e szép hazát !

Ámen !

¹ Luk. XIX. 41. — ² Ezszer X. 3.

DEBRECENI EGYETESI KÖNYVTÁR

Lelt.

7266-1958